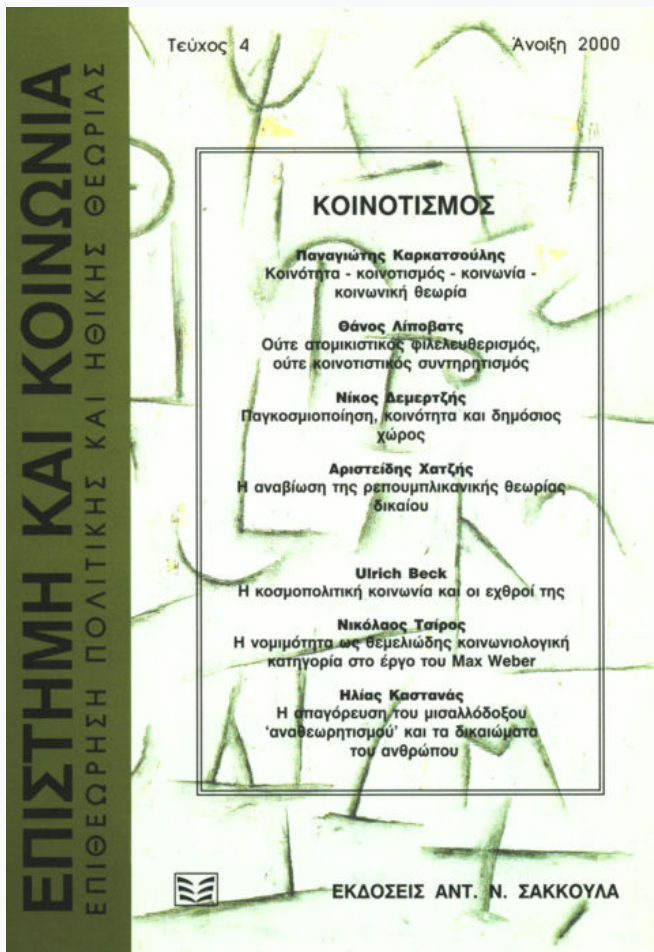

Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας

Τόμ. 4 (2000)

Κοινοτισμός

Gustav Auernheimer Σοσιαλδημοκρατία, Εθνικοσοσιαλισμός, Κριτική Θεωρία

B. Γ.

doi: [10.12681/sas.749](https://doi.org/10.12681/sas.749)

Copyright © 2015, B. Γ.

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Γ. Β. (2015). Gustav Auernheimer Σοσιαλδημοκρατία, Εθνικοσοσιαλισμός, Κριτική Θεωρία. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 4, 211–212. <https://doi.org/10.12681/sas.749>

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Gustav Auernheimer *Σοσιαλδημοκρατία, Εθνικοσοσιαλισμός, Κριτική Θεωρία* (Αθήνα: Πιλέθρον, 1999) 180 σελ.

Το πλαίσιο της συλλογής των κειμένων, που θα παρουσιάσουμε, αφορά τη νεώτερη ιστορία της Γερμανίας και κυρίως το χρονικό διάστημα μεταξύ 1890 έως 1945, δηλαδή τα χρόνια της αυτοκρατορίας, της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης και του Εθνικοσοσιαλισμού. Ο συγγραφέας, ο οποίος είναι κοινωνικός επιστήμονας, διαπραγματεύεται γεγονότα και πνευματικά ρεύματα με έναν τρόπο προσέγγισης που τοποθετείται στο πεδίο έντασης μεταξύ ιστορικής επιστήμης και κοινωνιολογίας. Και οι δύο επιστήμες αποτελούσαν στη Γερμανία από τα μέσα του 19ου αιώνα δύο ανταγωνιζόμενους κλάδους. Στη Γαλλία με τη Σχολή των 'Annales' δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στην κοινωνική ιστορία, ενώ αντίθετα στη Γερμανία παρατηρήθηκε ιδιαίτερη προτίμηση στην πολιτική ιστορία. Η κοινωνιολογία απορρίφθηκε ως ένα μεγάλο βαθμό με το σκεπτικό ότι λαμβάνει ως μέτρο των αναλύσεών της τον χωρισμό κράτους και κοινωνίας –σύμφωνα με το δυτικοευρωπαϊκό πρότυπο– και επομένως κατά την άποψη αυτή δεν ανταποκρίνεται στην ιδιαιτερότητα της Γερμανίας. Ας σημειωθεί ότι στη Γερμανία μετά την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας το 1918/19 είχε δρομολογηθεί η διαδικασία της μεταρρύθμισης των πανεπιστημίων. Τότε εμφανίστηκε ως αίτημα η υπέρβαση της ακραίας εξειδίκευσης με την καθιέρωση νέων σύνθετων επιστημονικών και διδακτικών κλάδων. Ως ο πλέον κατάλληλος επιστημονικός τομέας θεωρήθηκε κατ' αρχήν η κοινωνιολογία, η οποία έπρεπε επιπλέον να αναλάβει ως αποστολή να προαγάγει την πολιτική εκπαίδευση του γερμανικού λαού και να συμβάλει με τον τρόπο αυτό στη σταθεροποίηση της νέας δημοκρατίας. Δεν είναι τυχαίο ότι στον επιστημονικοθεωρητικό και πολιτικό αντίποδα βρισκόνταν εκπρόσωποι του δεξιού στρατοπέδου, ανάμεσα σε αυτούς και ιστορικοί, που απέρριπταν την κοινωνιολογία και αυτή η στάση τους βρισκόνταν σε άμεση σύνδεση με την εχθρότητά τους προς τη Δημοκρατία. Αλλά και στη σημερινή εποχή οι συνέπειες της γερμανικής επανένωσης, οι οποίες σημειώτεον δεν

έχουν ακόμη ξεπερασθεί, αποτελούν ένα παράδειγμα για την ύπαρξη ενός φάσματος προβλημάτων, τα οποία και στην δεύτερη γερμανική δημοκρατία είχαν οδηγήσει στο ερώτημα σχετικά με την πολιτική λειτουργία των κοινωνικών επιστημών. Όποιοι πιστεύει ότι με τα γεγονότα του 1989/90 έχει κλείσει τον κύκλο της η ιστορία της 'Δημοκρατίας της Βόννης' και ότι έχει αποκατασταθεί η 'κανονικότητα' και η ομαλότητα ενός εθνικού ισχυρού κράτους για τη Γερμανία, τότε στέκεται απορριπτικά απέναντι στην κριτική παράδοση του Διαφωτισμού στις κοινωνικές επιστήμες, στην οποία άλλωστε ανήκει και ο συγγραφέας του βιβλίου αυτού.

Σ' αυτές τις μεθοδολογικές σχέψεις στηρίζονται τα επιμέρους κείμενα που εν συντομία έχουν ως εξής: Το πρώτο κείμενο προβαίνει σε μια ανασκόπηση μιας σημαντικής περιόδου στην ιστορία της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας, η οποία αποτελούσε κατά κάποιο τρόπο τον αντίποδα των κυρίαρχων δυνάμεων της αυταρχικής αυτοκρατορίας, όμως ως πολιτικός φορέας συνδέονταν με την κοινωνία της εποχής εκείνης. Το δεύτερο κείμενο, που αποτελεί μια μελέτη για τον γνωστό κοινωνιολόγο Robert Michels, έχει ως κεντρικό θέμα τη σχέση επιστήμης και πολιτικής, δηλαδή τη γέννηση ενός επιστημονικού κλάδου, της κοινωνιολογίας των κομμάτων, από την κριτική που ασκήθηκε στη σοσιαλδημοκρατία. Η μελέτη σχετικά με την 'συντηρητική επανάσταση' αναφέρεται σε ένα ιδεολογικό ρεύμα της πολιτικής δεξιάς την εποχή του μεσοπολέμου. Από το κείμενο αυτό αναφαίνεται εκείνο το πνευματικό κλίμα που μπορεί μεν να μην προκάλεσε κατ' ανάγκην τον εθνικοσοσιαλισμό, ευνόησε όμως την άνοδό του. Οι συζητήσεις σχετικά με το βιβλίο του Daniel Jonah Glodhagen 'Πρόθυμοι εκτελεστές στην υπηρεσία του Χίτλερ' τοποθετούνται στα ίδια πλαίσια με το κείμενο 'Πρόδοος και Βαρβαρότητα', το οποίο διαπραγματεύεται το θέμα της 'διαφιλονικούμενης γεωεπικρατίας' του εθνικοσοσιαλισμού. Με την αλληλογραφία Theodor W. Adorno και Walter Benjamin αναδύεται μια φιλοσοφική σκέψη που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως εναλλακτική λύση προς την φιλοσοφική σκέψη της 'συντηρητικής επανάστασης'. Αυτό το βιβλιοκριτικό δοκίμιο θα μπορούσε να πει κανείς ότι εμβαθύνει στην προβληματική που σκιαγραφείται στο κείμενο 'Έρευνα και ελπίδα. Η κριτική θεωρία της 'Σχολής της Φρανκφούρτης'. Γενικά αυτό το βιβλίο, με το να διαπραγματεύεται σημαντικά θέματα για τα οποία δεν υπάρχουν μέχρι τώρα ελληνικές μεταφράσεις ή και δημοσιεύσεις, βοηθάει τον αναγνώστη να διευρύνει τις γνώσεις του για μια σημαντική ευρωπαϊκή χώρα.